

Grammatikübersicht

Граматически преглед

A Übersicht über die Satzgliedstellung

Преглед на словоред

I .Das Verb und seine Ergänzungen

Глаголът и зависимите от него части на изречението

Глаголът е стожер на немското изречение. От него зависят броят и видът на необходимите за цялостта на изречението негови части. В първата част от нашия курс Вие се запознахте с три от тях:

1. **Die Nominativ-Ergänzung**/подлог
2. **Die Qualitativ-Ergänzung**/сказуемно определение
3. **Die Akkusativ-Ergänzung**/пряко допълнение

1. Die Nominativ-Ergänzung/Подлог

Почти всяко изречение има подлог. Той може да има различна форма

2. Die Qualitativ-Ergänzung/Сказуемно определение

Тази част на изречението се употребява главно след глаголите **sein** и **heißen**.

Nominativ-Ergänzung Подлог	Verb	Qualitativ-Ergänzung Сказуемно определение
Ich Das Herr Meyer Er Menschen Du Das Zimmer	bin ist ist ist sind bist ist	neugierig. schlimm. müde. chaotisch. seltsam. unhöflich. frei.
Andreas Schäfer Die Hotelchefin Das	ist heißt ist	Portier. Frau Berger. ein Lied.

Подлогът се търси с въпроса **wer**, когато се касае за лице, и с въпроса **was**, когато се касае за предмети.

3. Die Akkusativ-Ergänzung/Пряко допълнение

Прякото допълнение се изисква от определени глаголи. В първата част от курса това бяха следните глаголите:

anrufen	haben	mögen	suchen
bestellen	hören	nehmen	schreiben
bleiben	kaufen	probieren	spielen
brauchen	kennen	putzen	stören
einladen	kosten	rauchen	studieren
essen	lesen	recherchieren	trinken
finden	lieben	sagen	überlegen
fragen	machen	sehen	verkaufen
glauben	meinen	singen	verstehen

Nominativ-Ergänzung <i>Подлог</i>	Verb	Akkusativ-Ergänzung <i>Пряко допълнение</i>
Die Frau Herr Meier Frau Berger Andreas Er	probiert sucht bestellt sucht verkauft	eine Bluse. ein Zimmer. einen Salat. seine Kassetten. sie.

Прякото допълнение се търси с въпроса **wen**, когато се касае за лица, и с въпроса **was**, когато се касае за предмети.

II. Satztypen: Aussage- und Fragesatz

Типове изречения: Разказно и въпросително изречение.

Съществуват три типа изречения:

1. Разказно изречение	Das ist Andreas
2. Въпросително изречение	
a. С въпросителна дума	Woher kommt er? Was macht er?
b. Без въпросителна дума	Ist noch ein Zimmer frei?
3. Повелително изречение	Bleib zu Hause!

Според мястото на глагола, има два вида изречения:

I: Глаголът е на второ място.

II: Глаголът е на първо място (Това е по-рядко).

	Verb		
I	Das Er Er	ist kommt schreibt	Andreas Schäfer. aus Köln. Reportagen. } Разказно изречение
	Woher Was	kommt macht	Andreas? er? } Въпросително изречение с въпросителна дума

	Verb		
II	Bist Ist	du glücklich? noch ein Zimmer frei?	}
	Bleib Probieren	zu Hause! Sie mal!	}

III. Die Position der einzelnen Satzglieder

Мястото на отделните части на изречението

1. im Aussagesatz/В разказното изречение

a. Обикновено словоредът в разказното изречение изглежда така:

Nominativ-Ergänzung <i>Подлог</i>	Verb	Ergänzungen <i>Други части на речта</i>
Ich Dr. Thürmann Frau Berger Du	bin kommt sucht weißt	müde. aus Leipzig. genau das Buch. das doch.

b. Когато искаме да подчертаем особено много някоя дума, можем да я поставим в началото на изречението. Така то придобива известна емоционална окраска.

	Akkusativ-Ergänzung <i>Пряко доълнение</i>	Verb	Nominativ-Ergänzung <i>Подлог</i>
<i>Г-жа Бергер каза с радост: Андреас каза с яд:</i>	Genau das Buch Das	suche weißt	ich! du doch!

2. Die Satzklammer/Рамкова конструкция

В някои случаи два глагола или две части на един и същ глагол обхващат останалите части на изречението, с изключение на подлога, като в рамка. Това важи за:

a. Изречения с модални глаголи: **Herr Meier möchte noch eine Nacht bleiben.**

b. При глаголи с делима представка: **Dr. Thürmann reist morgen nach Berlin ab.**

		Satzklammer <i>Рамкова конструкция</i>	
		Verb	Verb-Zusatz/ <i>делима представка</i> 2. Verb <i>инфинитив</i>
Wer Herr Meier Dr. Thürmann	reist möchte reist Möchten Komm	morgen noch eine Nacht morgen Sie noch eine Nacht doch	ab? bleiben. ab. bleiben? mit!

3. Die Negation nicht / Отрицанието **nicht**

a. **nicht** отрича изречението и стои на края му - в изречения само с подлог или с подлог и пряко допълнение.

	Verb	Akkusativ-Ergänzung <i>Пр. допълнение</i>		Negation <i>Отрицание</i>
Die Frau Warum Hanna	probiert probiert singt Kaufst Trink	die Frau	die Bluse die Bluse	nicht. nicht? nicht. nicht? nicht!
		du	das Buch das Bier	

b. **nicht** отрича изречението и стои в ляво от сказуемното определение, втория глагол или делимата представка.

	Verb	Negation	
Er Sie Herr Meier Warum	ist singt möchte möchte	nicht müde. nicht gern. nicht schlafen.	} Verb + <i>прилагателно</i> (или <i>наречие</i>) } Verb + <i>Инфинитив</i>
Dr. Thürmann	reist Komm	sie die Bluse nicht kaufen? nicht ab. nicht mit!	} Verb + <i>Verbzusatz</i> (= <i>делима представка</i>)

Nicht никога не стои пред спрегнат глагол.

4. Die Partikeln / Частици (**denn, doch, ja, mal, wohl, sowieso**)

Частиците стоят в дясно от глагола. При въпросителните изречения след глагола стои първо сказуемното определение, а след него - частицата.

denn стои само във въпросителни изречения

ja не стои никога във въпросителни изречения

wohl/sowieso не стоят във въпросителни изречения с въпросителна дума.

	Verb		Частица	
Das	ist		doch	unhöflich.
Sie	brauchen		doch	das Geld.
Ich	komme		ja.	
Da	ist		ja	Ihre Brille.
Ich	bestelle	jetzt	mal.	
Sie	sind		wohl	ein Kobold?
Das	ist		sowieso	vorbei.
Was	möchten	Sie	denn	essen?
	Reisen	Sie	denn	ab?

B Position der einzelnen Satzglieder

Мястото на отделните части на изречението

I. Verben/Глаголи

1. Verbkonjugation Präsens der regelmäßigen Verben

Спречение на правилните глаголи в сегашно време

Глаголите имат лични окончания. При правилните глаголи тези окончания са винаги еднакви. Окончанията се прикрепват към глаголната основа. Глаголната основа се получава, като се махне инфинитивното окончание **-en**. В речниците глаголите се дават в инфинитивната форма. Инфинитив: **kommen**

Махаме окончанието: **komm(en)** Глаголна основа: **komm-**.

Инфинитив	Единствено число			Множествено число		
	Лице	Глаголна основа	Окончание	Лице	Глаголна основа	Окончание
kommen						
1 лице	ich	komm	e	wir	komm	en
2 лице (фамилярно) (учтиво)	du Sie	komm	st en	ihr Sie	komm	t en
3 лице	er/sie	komm	t	sie	komm	en

2. Besonderheiten im Präsens/Особености в сегашно време

- a. Глаголи, чиято основа завършва на **-d** или **-t**, получават във второ и трето лице единствено число окончанието **-est**, съответно **-et**:

arbeit -en: du arbeitest, er areitet

find -en: du findest, er findet

- б. Глаголи, чиято основа завършва на **-s** или **-ß**, получават във второ лице единствено число окончанието **-t**:

heißen: du heißt

- в. **Verben mit Vokalwechsel**/Глаголи с промяна на основната гласна
 Някои глаголи променят основната си гласна във второ и трето лице единствено число в сегашно време:

lesen: du , er liest

sehen: du siehst, er sieht

sprechen: du sprichst, er spricht

nehmen: du nimmst, er nimmt

essen: du ißt, er ißt

3. Verbkonjugation von haben/Спрежение на глагола **haben**

haben	Сегашно време		Минало време	
	Ед. число	Мн. число	Ед. число	Мн. число
1 лице	ich habe	wir haben	ich hatte	wir hatten
2 лице	du hast Sie haben	ihr habt Sie haben	du hattest Sie hatten	ihr hattet Sie hatten
3 лице	er hat sie hat	sie haben	er hatte sie hatte	sie hatten

4. Verbkonjugation von sein/Спрежение на глагола **sein**

sein	Сегашно време		Минало време	
	Ед. число	Мн. число	Ед. число	Мн. число
1 лице	ich bin	wir sind	ich war	wir waren
2 лице	du bist Sie sind	ihr seid Sie sind	du warst Sie waren	ihr wart Sie waren
3 лице	er ist sie ist	sie sind	er war sie war	sie waren

5. Verbkonjugation von Wissen und vom Modalverb mögen
 Spreжение на глагола **wissen** и на модалния глагол **mögen** (сег. време)

	wissen		mögen	
	Ед. число	Мн. число	Ед. число	Мн. число
1 лице	ich weiß	wir wissen	ich möchte	wir möchten
2 лице	du weißt Sie wissen	ihr wißt Sie wissen	du möchtest Sie möchten	ihr möchtet Sie möchten
3 лице	er weiß sie weiß	sie wissen	er möchte sie möchte	sie möchten

6. Imperativ der Verben/Повелително наклонение на глаголите
 Молба, подкана или заповед се изразява чрез повелителното наклонение.
 Могат да се използват три форми:

Komm! 2. лице ед. число, фамилиарно. Отпада окончанието.

Entschuldigen Sie! Учтивата форма. Личното местоимение е след глагола.

Gehen wir! 1-во лице мн. ч. Личното местоимение също отива след глагола.

7. Trennbare Verben (Präsens/Глаголи с делима представка
 (сегашно време)

При някои глаголи представката е делима. В инфинитива тази представка винаги е под ударение. В изречението тя се отделя от глагола и отива на самия край на изречението.

Инфинитив	Verb			Verb-Zusatz Представка
einladen anrufen mitkommen	Ich	lade Rufen Komm	Sie nach Berlin Sie mich morgen doch bitte	ein. an? mit!

В изречения с модален глагол представката не се отделя от инфинитива:
 abreisen: Ich möchte morgen abreisen.

II. Artikel und Nomen/Член и съществително

1. definiten und indefiniten Artikel/определителен и неопределителен член

Граматическите членове са думи, които принадлежат към съществителното. Те стоят пред него и определят граматическия му род.

Граматическият род на думите няма логична основа и затова членът трябва да се учи заедно с думата. В немския език има три граматически рода.

	Единствено число						Множ. число
	maskulin (m.) мъжки род		neutrum (n.) среден род		feminin (f.) женски род		} винаги die
опр. член	der	den	das	das	die	die	
неопр. член	ein	einen	ein	ein	eine	eine	няма множеств. число
оприцание	kein	keinen	kein	kein	keine	keine	винаги keine

Има два вида членове - определителен и неопределителен.

Неопределителният член се употребява, когато даденото понятие е още неизвестно, например когато се споменава за пръв път. Определителният член се употребява, когато дадената дума е била вече спомената или е всеизвестна.

Da liegt ein Spiegel.

Der Spiegel kostet zehn Mark.

Da liegt ein Buch.

Das Buch kostet zwei Mark.

Da liegt eine Flasche.

Die Flasche ist voll.

2. Der Possessiv-Artikel/Притежателно местоимение

Притежателното местоимение прилича по форма на неопределителния член. То стои пред съществителното. При думите от женски род в именителен и винителен падеж, към местоимението се прибавя окончанието **-e**. При думите от мъжки род местоимението получава във винителен падеж окончанието **-en**. Притежателното местоимение за трето лице се ориентира както по притежателя, така и по думата, пред която то стои.

Ако съществителните, пред които стои притежателното местоимение, са в множествено число, местоимението получава в именителен и винителен падеж окончанието **-e**.

	Пред съществителни в единствено число		Пред съществителни в множествено число
	Именителен падеж		Винителен падеж
	мъжки род среден род	женски род	мъжки род
Ед. число 1 лице 2 лице	mein dein Ihr	meine deine Ihre	meinen deinen Ihren
3 лице	 sein ihr	seine ihre	seinen ihren
----- Множ. число 1 лице 2 лице 3 лице	unser euer Ihr ihr	unsere eure Ihre ihre	unseren euren Ihren ihren

За всички граматически родове във именителен и винителен падеж винаги + e (meine/deine/seine...)

3. Nomen im Plural/Съществителни в множествено число

Повечето съществителни променят формата си в множествено число. Към формата за единствено число се прибавя окончание. Някои съществителни променят само основната гласна, някои променят коренната си гласна и получават освен това окончание, а други остават изцяло непроменени.

Окончания	Ед. число	Множ. число	Ед. число	Множ. число
-e	der Beruf	die Berufe	der Paß	die Pässe
-n	die Kasette	die Kassetten		
-en	die Frau	die Frauen		
-s	das Taxi	die Taxis		
-er	das Lied	die Lieder	das Tuch	die Tücher
..	der Mantel	die Mäntel		
-	das Zimmer	die Zimmer		

III. Pronomen/Местоимения

1. Personalpronomen/Лични местоимения

Единствено число		Множествено число	
Именителен падеж		Винит. падеж	Именителен падеж
1. лице	ich	mich	wir
2. лице	du	dich	ihr
	Sie	Sie	Sie
3. лице	er	ihn	} sie
	es	es	
	sie	sie	

2. Fragepronomen/Въпросителни местоимения (и наречия)

wer	въпрос за лица в имен. падеж	Wer spricht da? (Ex)
wen	въпрос за лица във вин. падеж	Wen suchen Sie? (meine Mutter)
was	въпрос за предмети в именителен и винителен падеж	Was liegt da? (Schallplatten) Was suchst du? (meinen Mantel)
woher	въпрос за произход	Woher kommt Andreas? (aus Köln)
wo	въпрос за място	Wo wohnt Dr. Thürmann? (in Berlin)
warum	въпрос за причина	Warum arbeiten Sie? (Ich brauche Geld)
wie	въпрос за името на някого или за някакво качество	Wie heißen Sie (Andreas Schäfer) Wie ist der Mensch? (neugierig)

3. Negation/Отрицание

nicht	Отрича изречението и стои близо до глагола	Das verstehe ich nicht.
kein/keine	отрича съществителни	Andreas hat keine Flöte.
nichts	е отрицанието за "всичко"	Ich verstehe alles. Ich verstehe nichts.

4. Partikeln/Частици

Частиците са думи които не променят смисъла на дадено изказване, а само го нюансират. Те се употребяват много често в говоримия език и го правят по-гъвкав. Основният смисъл на изказването се подсилва или отслабва:

Напр. подсилване на удивлението Was machen Sie **denn** hier?
Отслабване на интереса Probier **mal**!